

Perinatale sterfte op Urk

Met grote belangstelling las ik het artikel van Dekker et al. over de gevallen van perinatale sterfte op Urk gedurende 10 jaar (H&W 2003(4):191-5). De gegevens, afkomstig uit een betrekkelijk geïsoleerde en daardoor scherp omgrensde gemeenschap waarin de eerstelijns verloskundige zorg door huisartsen wordt gegeven, vormen een belangrijke aanvulling op soortgelijke gegevens van andere regio's.

De auteurs vermelden dat bij het CBS een onderreportage bleek te bestaan van 6,1%. Die zou lager zijn dan in 'oudere onderzoeken'. Zo gesteld kan de indruk ontstaan dat het hier gaat om een tekortkoming van het CBS of de registratieprocedure. In de jaren 80 verrichtten Doornbos et al. een onderzoek naar de betrouwbaarheid van de registratie van de perinatale sterfte in de 13 Amsterdamse ziekenhuizen.¹ De thuisbevalling kon niet worden onderzocht, maar de geregistreerde perinatale sterfte thuis bedroeg slechts 5% van alle sterfgevallen. Het is voorzover mij bekend het enige Nederlandse onderzoek waarbij zowel de individuele gegevens van de ziekenhuizen (partusboeken, patiëntenstatus) konden worden betrokken als ook de individuele gegevens van de burgerlijke stand en van het CBS (met corresponderende aktenummers). Er bleek bij het CBS een onderrapportage te zijn van 49 gevallen (14,3%), waarbij zeer kleine, immature en binnen 24 uur overleden kinderen sterk oververtegenwoordigd waren, evenals kinderen van Turkse en Marokkaanse ouders. Die kinderen waren niet in de CBS-registratie van de perinatale sterfte opgenomen omdat ze niet bij de burgerlijke stand waren aangegeven. Het betrof dus niet een fout van het CBS, maar van de vader en van de behandelend arts of het ziekenhuis. Die zijn immers allen wettelijk verplicht tot aangifte. Hieruit kan ook geconcludeerd worden dat in een regio waar geen intensive care neonatologie is en waar weinig emigranten uit de genoemde landen zijn, ook relatief weinig onderrapportage kan worden verwacht.

Dat de onderrapportage in Urk nu lager is dan in Amsterdam 20 jaar geleden betekent dus niet dat de registratie van de perinatale sterfte de laatste decennia verbeterd is.

P.E. Treffers

1 Doornbos JPR, Nordbeck HJ, Treffers PE. *The reliability of perinatal mortality statistics in the Netherlands. Am J Obstet Gynecol* 1987;156:1183-7. Ook gepubliceerd in *het Ned Tijdschr Geneesk* 1987;131:913-7.

Antwoord

Ten aanzien van het CBS hebben wij ons beperkt tot het vermelden van het percentage door ons gevonden onderrapportage van het CBS in het beschreven onderzoek. Wij hebben daar geen waardeoordeel over uitgesproken, dat was niet onze vraagstelling. Wij stellen ook niet dat de registratie van perinatale sterfte de laatste decennia is verbeterd. Wel hebben wij een pleidooi gehouden voor optimalisering van die registratie.

C.J. Dekker

Cardiovasculaire risicofactoren bij 60-jarigen

Veerman et al. bestudeerden het cardiovasculaire risicoprofiel van 60-jarigen die *niet* bij de huisarts bekend waren met een risicofactor (H&W 2003(4):187-90). Ze concluderen dat de strategie van *Preventie Maatwerk* om personen met een hoog risico op te sporen door bij 60-jarigen de bloeddruk te meten, niet zinvol is. Het identificeren van rokende mannen is volgens hen een betere methode.

Het doel van de bloeddrukmetingen in het HVZ-project was echter om personen met verhoogde bloeddruk op te sporen en niet zozeer personen met een hoog risico.¹ De CBO-consensus laat zien dat medicamenteuze behandeling van verhoogde bloeddruk al (kosten)effectief is bij een matig risico en adviseert daarom bij 60-plussers vijfjaarlijks de bloeddruk te meten. Hard bewijs voor deze richtlijn ontbreekt, maar wat meespeelt is dat 10-30% van de 60-plussers een onbehandelde verhoogde bloeddruk heeft.²⁻⁴ Veer-

man et al. adviseren terecht om aandacht te besteden aan rokers. Die aandacht mag niet ten koste gaan van het meten van de bloeddruk bij ouderen die niet roken, want de meeste mensen met hypertensie roken niet.⁵ Overigens is de onderzoekspopulatie van Veerman et al. niet representatief, omdat 69% van de 60-jarige mannen rookte terwijl dat landelijk 30-35% is.^{2,4,6} De CBO-risicotabellen geven echter de indruk dat de conclusies van de auteurs juist zijn.

Verder is van belang dat het onderzoek van Veerman et al. niet het hart van het HVZ-project raakt. Het hoofddoel van het HVZ-project was om een compleet risicoprofiel op te stellen bij personen die *wel* bij de huisarts bekend zijn met een risicofactor.¹ Personen alleen bekend met roken kwamen niet in aanmerking, omdat zij in eerste instantie vooral zijn gebaat met een stoppen-met-roken-interventie. Implementatie van stoppen-met-roken-interventies was onderdeel van het project. Screenen was in het project van ondergeschikt belang en bleef beperkt tot het meten van de bloeddruk bij 60-jarigen zonder eerder bekende risicofactoren.

Het is hoog tijd voor een nieuw HVZ-project waarin geleidelijk alle aspecten van zinvol cardiovasculair risicomanagement aan de orde komen. Verbeteren van de zorgverlening aan patiënten met al bekende risicofactoren is noodzakelijk en had door de LHV-ledenvergadering niet met het badwater (de screening) mogen worden weggegooid.^{1,4,5}

Bernard Frijling, Ton Drenthen,
Louwrens Boomsma

1 Frijling BD, Grol R, Hoes AW, Van Lidth de Jeude CP, Drenthen AJM. *De strijd om de bloeddrukmeting. Systematische preventie van hart- en vaatziekten moet doorgaan. Medisch Contact* 2000;55:889-92.

2 Mennen LI, Witteman JCM, Geleijnse JM, Stolk RP, Visser MC, Grobbee DE. *Risicofactoren voor hart- en vaatziekten bij ouderen: het ERGO-onderzoek. Ned Tijdschr Geneesk* 1995;139:1983-8.

3 Heesen WF. *Isolated systolic hypertension. Pathophysiology and effects of treatment (Profeschrift). Gro-*

ningen: Rijksuniversiteit Groningen, 1998.

- 4 Van Leest LATM, Schattenberg G, Mulder J, Van Doremalen JHM, Tiersma W, Tsang S, et al. De effecten van invoering van preventie van hart- en vaatziekten. Evaluatie van het LHV/NHG-project 'Preventie: maatwerk, hart- en vaatziekten; 1998-2000'. Nijmegen: Werkgroep Onderzoek Kwaliteit, 2001.
- 5 Frijling BD. Management of patients at high cardiovascular risk. Quality improvement in general practice (Proefschrift). Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen, 2002.
- 6 www.nationaalkompas.nl

Antwoord

Frijling et al. wijzen er terecht op dat het hoofddoel van het HVZ-project was de registratie van cardiovasculaire risicofactoren bij patiënten met een hoog risico te optimaliseren. Daartegen is ook nooit veel verzet geweest. De kritiek – en de onze sluit daarbij aan – gold vooral de bloeddrukmeting bij 60-jarigen. Als de behandeling van hypertensie al (kosten)effectief is bij een matig risico, dan moet daarbij opgemerkt worden dat bij de berekening van kosteneffectiviteit de kosten van het screeningsprogramma waarschijnlijk niet zijn meegenomen. Bovendien mag van systematische pre-

ventie op initiatief van de arts verwacht worden dat er voor de deelnemer een redelijke kans op individueel profijt is.¹ Dat kan voor de groep met matig verhoogd risico niet waargemaakt worden. Ook de CBO-consensus stelt dat het voor de hand ligt om bij vormen van programmatische screening en preventie te beginnen bij groepen waarvan het te verwachten cardiovasculair risico het hoogst is. Dat is dus niet de groep met onlangs ontdekte hypertensie.

Ons hoge percentage rokers is volgens de cijfers van de Gemeente Eindhoven wel representatief voor de bewoners van onze wijk (ten dele achterstandsgebied).² Natuurlijk zijn de 32 deelnemende mannen, bij wie geen risicofactoren bekend waren, niet representatief voor alle 60-jarige mannen in het land. Het hoge percentage rokers is juist een interessant gegeven. Daar staat namelijk een veel lager percentage (28%) tegenover in de groep van wie de risicofactoren al bekend waren. In de groep 'bekend met risicofactoren' wordt dus aanzienlijk minder gerookt dan elders.

Ook wij vinden het tijd dat LHV en NHG opnieuw beleid formuleren over preventie van hart- en vaatziekten. Dat beleid

zou zich vooral moeten richten op het optimaliseren van het cardiovasculair risicomanagement bij al bekende (hoog)-risicodragers.

Capaciteit, energie en motivatie moeten we stoppen in opsporing van echte hoogrisicodragers en het ontwikkelen van stoppen-met-roken-interventies. Daarbij moeten we ons meer op mannen richten dan op vrouwen en ook meer op deelpopulaties met sociaal-economische en daaraan gekoppelde gezondheidsachterstand. Maar er zal eerst meer evidence verzameld moeten worden om dergelijke keuzes te onderbouwen.

Dit soort keuzes zijn (politiek) niet onomstreden en bovendien is hier de vraag aan de orde waar de grenzen liggen tussen de taken van de huisarts en die van de overheid. Stof genoeg voor een stevige discussie dus.

Frits Veerman, Marianne Meulepas,
Paul Ram

- 1 Boot K, Meijman FJ. Systematische preventie van hart- en vaatziekten in de huisartsenpraktijk is niet zinvol. Huisarts Wet 1999;42:341-46.
- 2 Gezondheidsprofielen en demografische kenmerken Gemeente Eindhoven. Gezondheidspeiling 1998/1999. GGD Eindhoven, 2000.

Cochrane-reviews

Dipyridamol voor secundaire preventie van arteriële accidenten

De Schryver EL, Algra A, Van Gijn J. Dipyridamole for preventing stroke and other vascular events in patients with vascular disease (Cochrane Review). In: *The Cochrane Library*, Issue 1, 2003. Oxford: Update Software.

Achtergrond Patiënten die een TIA of een CVA hebben doorgemaakt, hebben een hoog risico op een recidief arterieel accident. Uit onderzoek blijkt dat acetylsalicylzuur dit risico met gemiddeld 13% verlaagt.¹ De resultaten van een grote trial suggereren dat dit risico verder omlaag gaat (nog eens 22%) als dipyri-

damol aan acetylsalicylzuur wordt toegevoegd.² De auteurs van een eerdere systematische review³ concluderen echter dat er weinig effect was van deze toevoeging. De inconsistentie van deze conclusies motiveerde de auteurs voor het opnieuw inventariseren van de aanwijzingen voor de werkzaamheid van dipyridamol als secundair preventiemiddel bij arterieel vaatlijden.

Doel Vaststellen van de werkzaamheid en veiligheid van dipyridamol ter secundaire preventie van arteriële accidenten bij patiënten met arterieel vaatlijden.

Methoden Er werd gezocht naar geblindeerde en gerandomiseerde trials over secundaire preventie waarin patiënten deelnamen die onlangs een arteriële ziek-

te hadden doorgemaakt (angina pectoris/myocardinfarct, retinopathie, nefropathie, perifere arteriële aandoening, CVA/TIA/amourosis fugax); patiënten met een mogelijke cardiale emboliebron werden uitgesloten. De behandeling moest bestaan uit dipyridamol (alle doseringen) met of zonder andere antistollingsmedicamenten of alleen andere antistollingsmedicamenten. De uitkomstmaten waren arteriële accidenten/arteriële dood en bloedingscomplicaties (intra- en extracranieel). De auteurs beoordeelden de kwaliteit van de geïnccludeerde trials en analyseerden de gegevens volgens het *intention-to-treat*-principe.

Er werd gezocht in de databases van Cochrane Stroke Group Trials Register,